

Väittelyä.

»Vakkasuomalaisten paikannimien tutkimusta». ¹

Tohtori VILJO NISSILÄN Virittäjän 3. vihkossa 1948 julkaisemasta arvostelusta »Vakkasuomalaisten paikannimien tutkimusta» pyydän saada Virittäjään muutamman reunahuomautuksen.

Vierasperäisten nimien mahdollisista levittäjistä suomalaiselle asutusalueelle en ole (s. 208) maininnut ainoastaan kirkkoa kaikkine pappeineen ja kalentereineen, vaan myös herraskartanonomistuksen ja merenkulun, vieläpä I osassa (s. 213) luostarilaitoksenkin. Silti ei näitäkään nimiä ole voitu jättää pois tilastosta. — En ole huomannut, että missään kohden olisi »sokeasti» hyväksytty yli-insinööri ALFRED A. GUSTAFSSONIN esittämiä tuloksia kylien iästä. Kyllä niitä on oikaistukin, esim. s. 187, jossa huomautettu epätarkkuus on kohtalokas siksi, että se paljastaa Gustafssonin ainakin tässä kohden olleen lähempänä totuutta kuin AULIS OJA. Missä taas ei ole ollut riidattomia kriteerejä toisen varsin kunnioitettavan työn tuloksien teilaamiseen ja omakin käsitykseni on käynyt yhteen niiden kanssa, olen ilmoittanut G:n tulokset merkinnöin: lienee, ehkä, saattaa tms., jota varovaisuutta hän itsekin usein on noudattanut. — Germaanisperäisestä nimistöstä on ollut aihetta poimia jotain SAXÉNIN ja KARSTENINKIN seulan pohjalta, vai miksi käydä uudestaan seulomaan sellaistaakin, minkä toinen jo on suorittanut — mikäli siinä on ollut käyttökelpoista! — *Lalli* nimeä en sentään enää olisi luullut uumoiltavan skandinaavisperäiseksi.

¹ Jäänyt erehdyksestä aiemmin julkaisematta.

Miksi jäljentää Sanakirjasäätiön lipuista sellaisenkin sanojen selityksiä, joita harva se päivä kuulee elävästä kansan kielestä, mutta jotka pinnallinenkin kritiikki erottaa tutkittavasta nimiaineistosta (esim. *hauru*)! Mikäli säätiön kokoelmista on saatu lisävalaistusta leksikaalisiin tietoihin, niitä on murrealueen lipuista jossakin tapauksessa — ellei muistini petä — jäljennetty viimeistä piirtoa myöten (*nuhja*).

Sanomattakin on kai edellytettävä, että nimet sellaiset kuin *Kesoinen* ja *Mierla* on selitettävä henkilön (suku-)nimestä. Mutta mistä sitten henkilönnimi, eikö paikasta! Olen nähnyt *Kaisti*akin arveltavan henkilönnimeksi, mutta ei sen alkuperä ole sillä ratkaistu. Vehmaan Kaistia en ole ainoastaan verrannut muihin, vaan edellyttänyt nämä suorastaan edellisen siirtymiksi ja sitä perustellutkin sen verran kuin on ollut aihetta esityksessä, joka ei ole kirjoitettu asutushistoriaksi. — Miksi olisi ollut salattava se runsas materiaali, minkä kotieläintemme nimistö tarjoaa ja jonka äänteellinen yhteenkuuluvaisuus vastaavien paikannimien kanssa on selvä? Eikö se olisi tendenssiä! Ja mitä asiapuoleen tulee, niin siitä ei tri Nissilä pääse yli eikä ympäri, että eräitä paikannimistömmme varsin keskeisiä »juuria» — *Halli ~ Hallu, Kyrö, Rikanti, Tarvo* — on osoitettu vanhoiksi, eräitä jopa kantasuomalaisiksi, kotieläinten nimiksi — eikä niitä miksikään muiksi olekaan osoitettu. Ainoan minunkin todellisena henkilönnimenä mainitsemani Kyrön on tri Nissilä karsinut. Mikä on mahdollista yhdessä tapauksessa, on mahdollista toisessakin. Vai luuleeko tri Nissilä, että *Laidike*kin on alkuperäinen talon isännän nimi, jos vielä *Laidikka* olisikin voinut olla! — Ihme vaan, etteivät tätä »idée fixe periaatetta» tähän asti ole huomanneet muut kuin — uumoillen — A. V. Koskimies, nimistöntutkimuksemme nestor, ja — selvästi julki lausuen — HEIKKI OJANSUU, paikannimientutkimuksemme uranuurtaja, erheissäänkin suurin.

Ojansuun (ja Koskimiehen) ajatusta kehityksestä *kaivo(i)* < *kaipo(i)* en huomaa missään torjuneeni, vaan päinvastoin sen tietysti hyväksyneeni (I s. 50). Eri asia on, ovatko käsittelemäni *Kaivo*-nimet olleet osallisina tässä kehityksessä. Tri Nissilä ei ainakaan ole yrittänyt kumota mainitsemani epäilyksiä. Miten hän selittää lounaismurteiden ulkopuoliset *Kaivo*-nimet? Todellinen ristiriita, josta olenkin huomauttanut, on nimessä *Kaitainen*. *Huukaisesta* on todettavissa aivan samasta pitäjästä vahva-asteinen kanta: *Huukka, Kaitaisesta* ei sitä missään ole. Viimeksi mainittu onkin todettavissa asiakirjoista melko myöhäiseltä ajalta, ja uudehkot nimet eivät tavallisesti ole osallisina astevaihtelussa. Epäilemättä nimi on *kaita* sanan johdannainen. — *Veha(i)nen* ehkä voi selittyä *vehka* sanasta (*gh = hy*), vaikka paralleelitapausta en tällaiselle äännekehitykselle tunne murteesta.

En näitä huomautuksia ole tahtonut mainita vaitiolon merkiksi useimmista muistakaan tri Nissilän muistutuksista. Kiitollisuudella olen kuitenkin merkinnyt eräitä oikaisuja itäisten ja pohjoisten nimien joukosta — *küröi, Paroi, Palvis* — joista hänellä on oma asiantuntemuksensa.

J. A. LOPMERI